

PM 2008: RIV (Dnr 001-1699/2008)

Lärarytredningens betänkande "Legitimation och skärpta behörighetsregler" (SOU 2008:52)

Remiss från Utbildningsdepartementet

Remisstid 20 oktober 2008

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Som svar på remissen "Legitimation och skärpta behörighetsregler" (SOU 2008:52) överlämnas och återopas denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Lotta Edholm anför följande.

Ärendet

Utbildningsdepartementet har för yttrande överlämnat lärarytredningens betänkande *Legitimation och skärpta behörighetsregler (SOU 2008:52)*. Sammanfattningen av utredningen redovisas i *bilaga 2*.

Utredningen har behandlat frågor rörande införandet av en legitimation och ytterligare kvalifikationssteg för lärare och förskollärare. Vidare har behörighetsreglerna för lärare och vilka krav som i övrigt ska gälla vid anställning hanterats. Huvuduppgiften har varit att föreslå åtgärder som syftar till att höja lärarnas kompetens och därmed verksamhetens kvalitet och elevernas måluppfyllelse.

I korthet föreslår utredningen att för att få undervisa krävs att läraren är legitimerad och behörig att undervisa i det aktuella skolåret eller ämnena. För att säkerställa lärarens yrkeskompetens föreslås att läraren genomgår ett provår efter sin lärarexamen. Lärare föreslås kunna bli särskilt kvalificerad lärare genom att göra ett omfattande praktiskt pedagogiskt utvecklingsarbete eller genom forskarstudier.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och utbildningsnämnden.

Mina synpunkter

Läraren är elevens viktigaste resurs. Ingen annan faktor är tillnärmelsevis så viktig för skolans kvalitet som en kompetent lärarkår.

Förslagen om införande av lärarlegitimation och ytterligare kvalifikationssteg för lärare och förskollärare möjliggör nya karriärvägar inom läraryrket. Detta kommer i sin tur leda till att läraryrkets attraktivitet och status höjs, vilket underlättar rekrytering. Det sistnämnda är särskilt angeläget bland förskollärare, en yrkeskår där rekryteringsbasen i dag inte motsvarar behoven i förskolan.

Jag vill dock understryka att utredningens förslag innebär en ambitionshöjning,

för alla skolformer, som får konsekvenser för kommunernas ekonomi och verksamhet. Jag delar inte utredningens bedömning att kommunsektorns kostnader är av begränsad omfattning. Utredningen har exempelvis inte beräknat några utbildningskostnader för redan yrkesverksamma lärare med lärarexamen vilka nu är behöriga att undervisa/sätta betyg, men som enligt utredningens förslag inte blir behöriga. I den fortsatta beredningen av förslaget bör även de ekonomiska konsekvenserna beaktas.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Som svar på remissen ”Legitimation och skärpta behörighetsregler” (SOU 2008:52) överlämnas och återopas denna promemoria.

Stockholm den 25 september 2008

LOTTA EDHOLM

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Bilagan ”Legitimation och skärpta behörighetsregler” (SOU 2008:52)

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Yvonne Ruwaida* (mp) enligt följande.

Jag föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. som svar på remissen ”Legitimation och skärpta behörighetsregler” (SOU 2008:52) överlämnas följande:

I sitt betänkande föreslår lärarutredningen ett legitimationsförfarande för förskollärare och lärare. Utredningen föreslår vidare tydliga behörighetskrav för lärare vad som krävs för att undervisa i de olika skolformerna, olika skolår i grundskolan och i olika ämnen i gymnasieskolan. Utredningen föreslår även att det för lärare med väl vitsordad tjänstgöring ska ges möjlighet att genom ett praktiskt pedagogiskt utvecklingsarbete eller genom forskarexamen meritera sig till särskilt kvalificerad lärare.

Läraryrket är ett av samhällets viktigaste. Det behövs också reformer som gör att de allra bäst lämpade väljer att söka sig till lärarutbildningarna och arbeta i skolan. Men att skapa en lärarlegitimation är fel väg att gå.

Förskollärare och lärare ska vara professionella. Våra barn och unga ska mötas av proffs i skolan. Men med ett legitimationsförfarande blir läraryrket en profession i sådan grad som inte nödvändigtvis är bra.

Det finns redan nu en ram runt läraryrket som skulle kunna garantera tillräcklig professionalism. Det finns redan en lärarexamen och rektorsutbildning, det finns en inspektion och en tillsyn som bevakar arbetet i skolan och lärarnas prestationer och det finns en pedagogisk forskning som är avsedd för att stödja yrkesutövningen och ge möjligheter till kompetensutveckling. Om dessa används på rätt sätt, om utbildning och forskning tas på allvar och erfarenheter från utvärdering och uppföljning används för att utveckla verksamheten skapas ett professionellt arbetssätt.

En lärarprofessionalisering likt den som beskrivs i utredningen upphöjer intressegemenskapen lärare emellan mer än kunskapens och samhällets intressen. Vi behöver inte att skol-

systemet sluter sig utan tvärtom behöver vi ett öppet och lyhört skolsystem som tar in impulser och intryck från övriga samhället. Skolan har en plats i samhället och samhället i skolan.

Statusen på lärarjobbet upphöjs bland annat genom bättre arbetsförhållanden, högre lön och andra förmåner. Detta är dock inte nödvändigtvis en konsekvens av legitimationen utan av politisk vilja att faktiskt skapa bättre förutsättningar för våra lärare. Att skapa ett legitimeringsförfarande är ännu en ”icke-satsning”.

ÄRENDET

Utbildningsdepartementet har för yttrande överlämnat lärarutredningens betänkande *Legitimation och skärpta behörighetsregler (SOU 2008:52)*. Utredningen redovisas i bilaga 2.

Utredningen har behandlat frågor rörande införandet av en legitimation och ytterligare kvalifikationssteg för lärare och förskollärare. Vidare har behörighetsreglerna för lärare och vilka krav som i övrigt ska gälla vid anställning hanterats. Huvuduppgiften har varit att föreslå åtgärder som syftar till att höja lärarnas kompetens och därmed verksamhetens kvalitet och elevernas måloppfyllelse.

I korthet föreslår utredningen att för att få undervisa krävs att läraren är legitimerad och behörig att undervisa i det aktuella skolåret eller ämnena. För att säkerställa lärarens yrkeskompetens föreslås att läraren genomgår ett provår efter sin lärarexamen. Lärare föreslås kunna bli särskilt kvalificerad lärare genom att göra ett omfattande praktiskt pedagogiskt utvecklingsarbete eller genom forskarstudier.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 4 september 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret är positiv till utredningens förslag om införandet av en legitimation och ytterligare kvalifikationssteg för lärare och förskollärare. Förslaget möjliggör nya karriärvägar inom läraryrket, vilket medverkar till ökad attraktivitet och underlättar rekrytering. Det är dock viktigt med tydliga nationella regler och principer för utnämning till särskilt kvalificerad lärare och förskollärare samt till gymnasielektor för att inte värdet av utnämningen ska urholkas. Kontoret välkomnar därför förslaget att Skolverket ska ansvara för utnämningen. Skolhuvudmannen bör dock ges möjlighet att påverka hur många som beviljas kompetensutveckling under ett läsår. Förslaget kan också göra det svårare för lärarna att röra sig mellan olika skolformer. Vidare kan förslaget utgöra ett hinder för arbetsgivaren att nyttja lärarna där de bäst behövs vid förändrad demografi.

Stadsledningskontoret delar utredningens uppfattning om att ett provår för nyexaminerade lärare/förskollärare ger en bra yrkesintroduktion. Utredningens beräkning av kostnaderna för förslaget kan dock ifrågasättas. Utredningen nämner att en ersättningsnivå på 20 procent av den nye lärarens/förskolelärarens lön samt 10 procent av mentorns lön inte är orimligt med hänvisning till ersättningarna i bland annat Skottland ändå föreslås en klart lägre ersättningsnivå, 10 procent respektive 5 procent.

Stadsledningskontoret anser att förslaget om att en lärare/förskollärare redan efter fyra års väl vitsordad tjänstgöring ska kunna utnämnas kan uppfattas som en allt för kort tjänstgöringstid.

Stockholm stad har som mål att endast tillsvidareanställa behöriga lärare och förskollärare. Förslag som möjliggör en högre måloppfyllelse välkomnas. En modell där staten erbjuder utbildningsplatser och huvudmannen möjliggör studier inom ramen för respektive lärares tjänst kan bli kostnadsdrivande för kommuner med ett högt antal obehöriga lärare. Kostnader för vikarier till kommunerna bör avsättas från staten på samma sätt som staten kompenserade kommunerna för kostnaderna för vikarier inom ramen för det så kallade lärarlyftet.

Utredningens förslag innebär en ambitionshöjning, för alla skolformer, som får konsekvenser för kommunernas ekonomi och verksamhet varför finansieringsprincipen är tillämplig. Kontoret delar inte utredningens bedömning att kommunsektorns kostnader är av begränsad omfattning. Stadsledningskontoret förutsätter att utbildningsdepartementet i den vidare beredningen av förslaget beaktar de ekonomiska konsekvenserna.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 18 september 2008 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation anfördes av Per Olsson (mp), *bilaga 1*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 4 september 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen delar i allt väsentligt utredningens intentioner, men pekar på behov av förtydligande när det gäller hur behörigheten för lärare med lärarexamen som idag arbetar i skolan ska fastställas. Förvaltningen menar att utredningen i sin vällovliga ambition att tillförsäkra eleverna en god undervisning alltför mycket detaljreglerar behörighetskraven, vilket får verksamhetsmässiga konsekvenser. Utredningen är vag i sin analys av vad utredningens förslag kan antas föra med sig för ekonomiska och andra verksamhetsmässiga konsekvenser för skolan. Skolhuvudmännen har att utifrån de behörighetsregler som gäller organisera undervisningen utifrån bland annat de rekryterings- och ekonomiska förutsättningar som gäller.

Förvaltningen är positiv till att provår införs men är tveksam till lärarens möjligheter att själv ordna sin provårsplats. Förvaltningen är också mycket tveksam till att ansvaret för bedömningen om läraren är lämplig att bli legitimerad läggs på en enskild tjänsteman, rektor. Lärarutbildningen bör i samråd med rektor göra bedömningen av provåret.

Förvaltningen är positiv till utredningens förslag som lyfter möjligheten till de två karriärvägarna för lärare som är skickliga i sin yrkesroll, den ena genom praktiskt pedagogiskt utvecklingsarbete som utgår från lärarens vardagliga arbete i skolan och den andra genom forskarstudier. Utbildningsförvaltningen instämmer i utredningens förslag om gymnasielektorer och att det ska vara fråga om disputerade personer med lärarexamen och legitimation.

Utredningen har inte beräknat några utbildningskostnader för redan yrkesverksamma lärare med lärarexamen vilka nu är behöriga att undervisa/sätta betyg, men som enligt utredningens förslag inte blir behöriga. Förvaltningen bedömer att det rör sig om ett relativt stort antal lärare och att den fortsatta beredningen måste utreda detta och att statliga resurser avsätts för dessa lärares kompletteringsutbildning.

Förvaltningen menar avslutningsvis att det även är angeläget att de övergångsregler som ska gälla för redan verksamma lärare utgår ifrån en sammanvägning av kvalitetskrav på undervisningen och de verksamhetsmässiga konsekvenser som förslaget kan antas föra med sig.

RESERVATIONER M.M.

Utbildningsnämnden

Reservation anfördes av Per Olsson (mp) enligt följande

I sitt betänkande föreslår lärarutredningen ett legitimationsförfarande för förskollärare och lärare. Utredningen föreslår vidare tydliga behörighetskrav för lärare vad som krävs för att undervisa i de olika skolformerna, olika skolår i grundskolan och i olika ämnen i gymnasieskolan. Utredningen föreslår även att det för lärare med väl vitsordad tjänstgöring ska ges möjlighet att genom ett praktiskt pedagogiskt utvecklingsarbete eller genom forskarexamen meritera sig till särskilt kvalificerad lärare.

Läraryrket är ett av samhällets viktigaste. Det behövs också reformer som gör att de allra bäst lämpade väljer att söka sig till lärarutbildningarna och arbeta i skolan. Men att skapa en lärarlegitimation är fel väg att gå.

Förskollärare och lärare ska vara professionella. Våra barn och unga ska mötas av proffs i skolan. Men med ett legitimationsförfarande blir läraryrket en profession i sådan grad som inte nödvändigtvis är bra.

Det finns redan nu en ram runt läraryrket som skulle kunna garantera tillräcklig professionalism. Det finns redan en lärarexamen och rektorsutbildning, det finns en inspektion och en tillsyn som bevakar arbetet i skolan och lärarnas prestationer och det finns en pedagogisk forskning som är avsedd för att stödja yrkesutövningen och ge möjligheter till kompetensutveckling. Om dessa används på rätt sätt, om utbildning och forskning tas på allvar och erfarenheter från utvärdering och uppföljning används för att utveckla verksamheten skapas ett professionellt arbetssätt.

En lärarprofessionalisering likt den som beskrivs i utredningen upphöjer intressegemenskapen lärare emellan mer än kunskapens och samhällets intressen. Vi behöver inte att skolsystemet sluter sig utan tvärtom behöver vi ett öppet och lyhört skolsystem som tar in impulser och intryck från övriga samhället. Skolan har en plats i samhället och samhället i skolan.

Statusen på lärarjobbet upphöjs bland annat genom bättre arbetsförhållanden, högre lön och andra förmåner. Detta är dock inte nödvändigtvis en konsekvens av legitimationen utan av politisk vilja att faktiskt skapa bättre förutsättningar för våra lärare. Att skapa ett legitimationsförfarande är ännu en "icke-satsning".